

T O L D A L É K,

A' MAGYAR KURIR'

19-dik Darabjához.

M A J L A N D I

viszontagos Kármentő Egyesület
a' Jég-eső ellen.

„A' ki látott olyan rémítő pusztításokat, a' millyeneket sokszor a' küteleitől felszabadult robajgó Természet erőszakos tsapása a' mezőkben teszen, — a' ki látta kétségbeneséseit a' földművelőnek, ha munkájának gyümöltse egy pillantásban, valóban sokszor egy olly pillantásban, midőn ötet a' leg-súlyosabb táplálat' gondoljai terhelik, előtte elenyészik; a' ki látta a' férjfiút keserűségétől elragadtatva az Isteni gondviselésről kétségeskedni, midőn felesége, és gyermekei az epeztő szükségben jajgatnak, midőn a' Szomszédától, kit hasonló tsapás ért, semmi segedelmet nem várhatott: a' ki ezeket valaha látta, azt valóban egy buzdító Szent érzemény éleszti, midőn segéd kezét nyújthatja a' szegény földművelőknek, kik a' Status' talpkövei, 's irtóztató nyomorúságaikat enyhítheti, hogy majd a' támadható zivatarban tsendesen imádják az Alkotót, és ha bár nem öröm-érzéssel, de az Isteni gondviselésbe meg-nyugodva szemlélik károkat, és áldani fogják azon férjfiakat, kik fáradságok jutalmát, és táplálatjokat a' veszedelemtől megmentik.“

Ambrosits, Planuma egy Kármentő Társaság Fel-állításának, midőn a' Károkat a' jég- és égi-háború' tsapásai okozták.

Követő példájára némelly Párisban, Dijonban, Halberstadtban, Bernben 's a' t. fenn álló Kármentő Társaságoknak a' Jég-eső ellen támadott 1828-dik esztendőnek elején Májlandban is egy hasonló Egyesület, különqs munkálódása után a' főbb Uraságoknak, és földes Uraknak a' Lombardiai Velentzei Királyságban, Vitéz Petracchi Úrnak a' mostani General-Directornak igazgatása alatt. Mind azon számos nehézségek mellett is, mellyek az illetép új Intézeteknek ellent állani szokták, örömmel tapasztalták annak Alapítói, hogy munkálódásaik, mellyek eleinte egyedül tsak az Ausztriai Olasz-Ország' részeire határoztattak,

már első esztendőben jótévő igyekezetek elő-mozdítására, nevezetes Summákat szereztek: melly summa azóta szüntelen szaporodott, és ekképen további fogamatját ezen Intézetnek inkább bizonyossá tették.

Ezen kedvező foganattól ébresztetvén, fő tzielja ezen Közhasznú Egyesület' Elöljáróinak, ezen Intézetet a' Birodalom' több Országaira, és Tartományaira is ki-terjeszteni. Mellyre nézve azon igyekszik leginkább, hogy a' leg-tzéléranyzóbb vizsgálatait a' szükséges felfedezéseknek elérésére megtehetné. A' beküldött Jelentésekből azonban nem lehetet ekkoráig elegendőképen kinyomozni, mi módon lehessen kiterjesztése, és egyesülése munkálódásainak tzéléranyzóbb, vagy tanátosabb? — Hogy tehát ezen nevezetes kérdés megfejtessék, a' nélkül, hogy az Egyesület' önnhaszna, a' maga munkálódásainak eddig szorosabb korlátok közzé foglaltt körében megtsonkítassék, és a' mellett még is ezen Intézet' szembetünő Javaiban, az Ausztriai Tsászárságnak többi Tartományai is részesüljenek, eltökéllette magában ezen Intézet' Elöljárósága, a' nevezett Tsászárságnak minden részeiben, a' Jégeső által okozandó kárpótlás' fejében Előfizetéseket úgy mindazáltal elfogadni, hogy a' Lombard-Velencei Királyságban, és a' más Tartományokban véghez viendő munkálódások egy Igazgatóság alatt, két egymástól külön vált testet formáljanak, azon okból, hogy a' két Részt külön illető következből meg lehessen ítélni, mimódon lehetne mind a' két részre nézve — közönséges egyesülést szerezni.

Ezen szándék' valósítására az alól irtt — a' Tsászárság' minden Olasz-Országon kívül lévő Tartományira nézve meghatalmaztatott, mellynél fogva ő, a' Résztvevők könnyebbségekre, — minden Tartományban egy Fő-Agentiát fog felállítani, melly ismét minden kerületbe, egy Agenst, és egy felesküdt árszabót rendelend, — hogy így mind az előfizetésekbevétele, mind a' támadandó károknak kipótlása a' leg nagyobb gyorsasággal eszközöltethessék.

A' földművelő vagyontat fenyegethető különbféle tsapások közt, egy sints olly veszélyes, mint a' Jégeső. Ezt sem eszköz, sem előrelátás el nem fordíthatja, — és tsak közsegedelem, az az egy nagy társaságnak öszve-állása által lehetséges veszedelmes következéseit enyhíteni. — Ez, tzielja az Egyesületnek, és vajha igazságos várakozásainak, megfelelőne törekedésének foganattya is!

C. L. v. Bruck.

Rendszabások.

1-ször. Az Egyesület azon Birtokosokból, Haszon vevőkől, Árendásokból, és Jóság-Igazgatókból fog állani, kik Aratványokat egészen, vagy pedig annak tsak egy részét kár-pótlás végett bejelentik. A' bejelentésnek azon módon kell megtörténni, a' mellyen a' kármentés kérelem példányában elő fog adatni, 's annak minden esztendőben meg kell újíttatnia.

2-ször. Minden a' Kárpótlás alá vett Termesztményeken, akár 'szélveszes, akár tsak pusztá Jégeső által — esett károk az Egyesület által megfognak térttetni, annyiban, t. i. a' mennyiben a' termés mennyiségére nézve fogyott: mert a' kármentés nem terjed — sem a' természetmény' mineműségében sem

a' föld' termékenységében okozott károknak kipótlására. Úgy szinte, azon károk sem fognak megtérítettetni, melyek 30 ölnyi földre nem terjednek ki egy hártárban, ki-vévén, ha azon kármentés alá vett kis tér egy esztendőben a' Jégeső által több ízben elverettetett.

3-szor. Minden földi természetmények kárpótlás alá tétethetnek következő rend szerint:

- 1-ső osztály. Abrak-füvek; vagyis takarmány.
- 2-dik — Minden gabona-nemek, és hüvelyes vetemények.
- 3-dik — Zöldséges, és gyümölcös kertek; úgy a' kender, és len is, mint fonnivaló szerek.
- 4-dik — Szőlő, Olajnak való vetések, dohány, komló, és minden Kereskedésre való növények. — A' Kár-pótlás erejét veszi

az annak rende szerint meg-történt Kérelem' napját követő napon déli 12 órakor, és veszi azon órában, melyben a' bátorságosított természetmények learattnak, minden esetre pedig utolsó Octoberben, minden esztendőben. Tsak azon természetményekért, melyek mindjárt be nem takaríthatnak, áll jót még 5 napig az aratás után az Egyesület, de tsak úgy, ha azon le aratott természetmények, — béhordatlan a' mezőn maradtak.

4-szer. Minden bátorságosított, egyszersmind bátorságosító is, — és valamint az első tulajdonságban, azon károknak, melyek bátorságba tett természetmenciein a' Jégeső által esnek, pótlására számot tarthat, úgy szinte köteleztetik az utóbbi tulajdonságban, kérelmének bé adásakor következő jutalom-pénzt le fizetni, úgymint:

	5/4	Forintot	minden	100	Frtos	1-ső	Osztálybeli	Termesztménytől.
évenként	1 1/2	Forintot	detto	detto	2-ik	detto	detto	
	3	Forintot	detto	detto	3-ik	detto	detto	
	4	Forintot	detto	detto	4-ik	detto	detto	

ellenben a' Fő Agentiától ki fog erre nézve a' szükséges Bátorságosítvány adatni, melly minden a' szerentséllenség esetében telyesítendő kötelezéseket magában foglal.

5-ször. Ezen jutalom-pénzért, ha a' bátorságosítás folytattatik, következő kedvezések visszonoztatnak, úgymint: a' 2-dik esztendőre 3 ProCent a' harmadikra 6 ProCent a' negyedikre 9 ProCent az ötödikre és minden következő esztendőre 12 ProCent engedtetik el a' járandóságból, melly kedvezés azomban személyhez lévén kötve, másra ált nem ruháztattathatik. Abban tehát tsak a' bátorságosított részesülhet, valameddig félben-szakadás nélkül akármelly hártárban, de ugyan azon kerületben levő Termesztményeit akár kisebb, akár nagyobb summában bátorságosítani meg nem szünik.

6-ször. Az említett Jutalom pénzen kívül minden bátorságosított 100 Forinttól, az Igazgatás költségeik' fedezésére esztendőnként 30 kr. fizettetik, még pedig úgy, hogy az Egyesület' rovására kivévén a' Kármentésbeli költségeket semmi másnemű kiadás nem számíthatik bé a' Jutalom-pénz fizetésekor.

7-szer. A' törtéendő károk' pótlása azon út-mutatás szerint fog eszközöltetni, melly ezen tzelből a' Bátorságosítvány mellé van nyomtatva.

8-szor Az Egyesületnek költsönös kötelességei tehát a' Jutalom pénznek, és az Igazgatásbeli költségnek rendes esztendei lefizetésére szoríttatnak, mely után minden Tag minden további Követeléstől felmentetik, úgy, hogy sem az Egyesületbe való lépés, sem az abból való kilépés nem szenvedhet semmi hátra maradást.

9-szer Az esztendőnként bejövő Jutalom-pénzből legelébb is a' kár becsülésére fordított költségek fizettetnek ki, a' mi fenn marad, kizárólag a' történt károk pótlására fordítatik. Mivel pedig egy Tag sem köteleztetik valamely későbbi pótlék-fizetésre, tehát a' kárvallottak sem tarthatnak nagyobb kárpótlásra számot, mint a' mennyi az általános károsodások meg tudása után azon felmaradt pénzből egyenként minden résztvevőre egy arányulag esik. Ha a' felmaradt pénz a' károk tökéletes pótlására elégséges, akkor a' károk egészen kipótlottnak, s a' ne talán megmaradt pénz egy Tartalék-pénz-tár alapítására fordítatik, ellenkező esetben pedig a' Kártól egészen meg nem mentett Tagok, a' Tartalék pénz-tár Hitelezőiké válnak a' még Követelni való Kár-pótlás erejéig, ha t. i. Bátorságosítatásokat folytatják; — különben ki-lépések idejétől fogva minden Követelések elenyészik. Öt esztendő múlva a' Tartalék-pénz egyenlően felosztatik a' netalán támadandó Hitelezők között, de csak Követelések kielégítése erejéig, — mert a' fenn maradt pénz ismét a' következő 5 esztendőre a' Tartalék-pénzhez adatik. De ha a' Tartalék pénz sem elégséges az illető Hitelezők kielégítésekre, vagy pedig Tartalék pénz tárt nem is lehetett vala fel állítani, akkor a' későbbi pótlásra való követelések örökre elenyésznek, és az Egyesület minden további kötelezések alól fel oldoztatik.

10-szer, Mivel tehát az Egyesület Igazgatósága a' történt károknak mennyiségét csak October végivel tudhatja meg, annál fogva a' pótlásnak mennyisége csak akkor felvethetendő, a' miből következik, hogy a' pótlásra szükséges pénz nem elébb, mint minden esztendőnek November hónapjában fizetethetik ki az illető Agentiák által, a' hol az esztendei Számadásokat nyomtatásban minden Tagok megkaphatják.

11-szer A' Tsászárságnak nem az Olasz Tartományokhoz tartozó Osztály alatt van ugyan a' Májlandi Igazgató Tanátsnak, de mindazáltal magában egy külön Testet tézen, úgy hogy a' két osztály között a' legkisebb költsönös kötelezések sem forognak fenn, mellynél fogva elhatároztatott, hogy a' német Osztályba jövő pénzek a' Fő Agentiák által havanként Bétsben a' Ts. Kir. Takarékpénztárba az Egyesület számára letéteszenek.

12-szer Az Egyesület Igazgató Tanátsa 7 Administrátorból 3 Vizsgálóból és egy General-Directorból áll: az első a' Lombard-Velentzei Királyságban lévő Bátorságosítottak által, és közzülök választatnak azoknak esztendei gyűlésekben, de az utóbbi, mint Alkotó, az Egyesület szükségéről való gondoskodás terhe mellett állandó, és az Igazgatás minden költségeit maga rovására vinni tartozik, mely tekintelből nékie a' 6-dik §ban kiszabott pótlék minden felvétel, és további számon kérés nélkül áltengedtetik. Ennek helyét a' Német Osztálynál, egy-ugyan azon Jussokkal, és kötelezésekkel felruházott Meghatalmazott tölti be, az is különös hatalmában lévén, hogy a' ne talán elő Fordulandó vizsgálódások esetében, ezen Osztály Bátorságosítottjainak részéről az Igaz-